

ISSN 2311-5491

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 5

Педагогічні науки:
реалії та перспективи

Випуск 61

Київ
2018

ФАХОВЕ ВИДАННЯ
затверджено наказом Міністерства освіти і науки України (додаток 7)
від 21.12.2015 р. № 1328 (педагогічні науки)

Державний комітет телебачення і радіомовлення України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 8811 від 01.06.2004 р.

Офіційний сайт видання: www.chasopys.ps.npu.kiev.ua

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 12 від 5 квітня 2018 р.)

Редакційна рада:

- В. П. Андрущенко* – доктор філософських наук, професор, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України, ректор НПУ імені М. П. Драгоманова (*голова Редакційної ради*);
В. І. Бондар – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
Р. М. Вернидуб – доктор філософських наук, професор;
В. Б. Євтух – доктор історичних наук, професор, академік НАН України;
І. І. Дробот – доктор історичних наук, професор;
М. І. Жалдак – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
А. А. Зернецька – доктор філологічних наук, професор;
Л. І. Мацько – доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України;
О. С. Падалка – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України;
В. М. Синьов – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
Г. М. Торбін – доктор фізико-математичних наук, професор (*заступник голови Редакційної ради*);
М. І. Шут – доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України.

Редакційна колегія серії:

- В. І. Бондар* – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України;
О. В. Биковська – доктор педагогічних наук, професор;
В. В. Борисов – доктор педагогічних наук, професор;
Л. П. Вовк – доктор педагогічних наук, професор;
Беата Гурніцка – доктор Phd Опольського ун-ту (Республіка Польща);
М. І. Жалдак – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України;
М. С. Корець – доктор педагогічних наук, професор;
Л. А. Куліш – кандидат педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*);
Л. Л. Макаренко – доктор педагогічних наук, професор (*відповідальний редактор*);
М. М. Марусинець – доктор педагогічних наук, професор;
В. Д. Сиротюк – доктор педагогічних наук, професор;
В. М. Слабко – доктор педагогічних наук, доцент;
О. П. Хижна – доктор педагогічних наук, професор;
С. М. Яшанов – доктор педагогічних наук, професор.

Н 34 **НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.** – Випуск 61 : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 374 с.

УДК 37.013(006)

У статтях розглядаються результати теоретичних досліджень і експериментальної роботи з питань педагогічної науки; розкриття педагогічних, психологічних та соціальних аспектів, які обумовлюють актуалізацію поставленої проблеми і допоможуть її вирішувати на сучасному етапі розвитку освіти.

учення и для сферы инклюзивного образования. Сделан вывод о том, что во Франции активно осуществляется подготовка тьюторов для обучения в компаниях независимыми консалтинговыми организациями и подготовка учителей для тьюторской деятельности в рамках инклюзивного обучения.

Ключевые слова: тьюторство, зарубежный опыт, опыт Франции, подготовка тьютора.

Osadcha K. P. Analysis of experience tutoring and training of tutors in France

The article gives a brief genesis and analysis of the development of tutoring in France: from the ideas of Socrates, Pestalozzi, Quintilian and Y. A. Comenius to the experiments of L. Legrand, the emergence of peer tutoring and the introduction of "tutorat" in all universities of France at the end of the twentieth century. Based on the analysis of scientific sources in French online libraries, the range of French scholar's interests regarding tutoring is highlighted. The main ones are academic tutoring, tutoring of peers, training tutors for learning in enterprises, training tutors for distance learning and for the sphere of inclusive education. It is concluded that France is actively training tutors for learning in companies by independent consulting organizations and training teachers for tutor activities in the field of inclusive education.

Key words: tutoring, foreign experience, French experience, tutor training.

УДК 378.147:004

Павленко І. Г., Курліщук І. І.

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті розглядається медіаграмотність як складова частина інформаційної культури студентської молоді. В умовах надлишку різноманітної інформації необхідно грамотно її сприймати, розуміти, аналізувати, що, в свою чергу, вимагає цілеспрямованої підготовки до вмілого її використання. У процесі реформування вищої освіти необхідно зробити важливий акцент на формуванні медіаграмотності та інформаційної культури, оволодіння якими сприяє реальному розумінню себе як особистості, майбутнього фахівця, свого місця і ролі в суспільстві та у світі в цілому.

Автори статті пояснюють медіаграмотність як властивість особистості і необхідну умову для ефективної поведінки в сучасному медіапросторі. Для вирішення проблеми формування медіаграмотності студентів авторами був розроблений факультативний навчальний курс «Засоби масової комунікації і сучасність». Впровадження цього навчального курсу в освітній процес вищого навчального закладу сприятиме підготовці фахівців, які вміють критично аналізувати наявні медіаресурси, створювати нові і здатні до самостійної творчої діяльності в медіапросторі.

Ключові слова: медіаграмотність, інформаційна культура, медіаосвіта, інформаційне мислення, інформатизація освітнього простору.

Реалії сучасного інформаційного суспільства вимагають забезпечення високої якості, доступності та ефективності системи вищої освіти. Підготовка молодого покоління людей, майбутніх фахівців різних спеціальностей до життя та професійної діяльності неможлива без урахування невідпинного поступу інформаційно-технологічної сфери. У зв'язку зі стрімким формуванням нового інформаційного мислення, швидкого та відкритого доступу до різноманітних медіаджерел предметом наукових дискусій і досліджень філософів, культурологів, педагогів стала проблема медіаграмотності.

Поняття «медіаграмотність» з'явилося завдяки екранним засобам медіа і довгий час співвідносилось з поняттями «критичне бачення» та «візуальна грамотність». Сьогодні медіаграмотність розглядають як частину більш широких понять – «інформаційна грамотність» та «медіаосвіта» (Д. Браун, К. Ворсноп, Р. К'юбі, Л. Мастерман, Дж. Пандженте, Дж. Поттер, В. Різун, Ю. Усов, О. Федоров, І. Хмара, А. Шаріков та ін.).

Мета статті полягає в обґрунтуванні особливостей та основних напрямів формування медіаграмотності студентів в освітньому процесі вищого навчального закладу (далі – ВНЗ) (на прикладі впровадження факультативного курсу «Засоби масової комунікації і сучасність»).

Потрібно зауважити, що сьогодні зміст терміна «медіаграмотність» ще не знайшов своєї тематичної завершеності та повного смислового визначення. Так, один із провідних зарубіжних дослідників медіаосвіти К. Ворсноп трактує медіаграмотність як здатність до експериментування, інтерпретації (аналізу) та створення медіатекстів. На думку Р. К'юбі, медіаграмотність – це здатність використовувати, аналізувати, оцінювати та передавати інформацію у різних формах. Що стосується відомого медіадидакта Дж. Пандженте, то ключовими принципами медіаграмотності він вважав: руйнування штучно створених інформаційних конструкцій та розуміння принципів їх створення; вміння інтерпретувати зміст медіаповідомлень, ґрунтуючись на власному досвіді та таких індивідуальних характеристиках, як особисті запити та очікування, актуальні проблеми, сформовані національні та гендерні уявлення, соціальний та культурний досвід тощо; можливість аудиторії ознайомитися з різними думками та сформувати власну позицію.

Український дослідник А. Литвин розуміє медіаграмотність як кінцевий результат медіаосвіти [1] і подає це поняття як здатність до критичного сприйняття медіаповідомлень.

Спробу визначити сутність поняття «медіаграмотність» зроблено й авторами нової редакції «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні», ухваленої Президією Національної академії педагогічних наук України 21 квітня 2016 р. Вони розшифровують його як «складову частину медіакультури, яка стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної імітації, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіа-джерелами, осмислювати владні відносини, міфи і типи контролю, які вони культивують» [2, с. 5].

Розглядаючи медіаграмотність у контексті користування студентством потенціалом засобів масової комунікації (далі – ЗМК), О. Федоров вважає, що саме вона забезпечує можливість спілкуватися з медіа під критичним кутом, що значною мірою зменшує негативні впливи з боку сучасних медіа. Медіаграмотний студент здатний критично та усвідомлено оцінювати медіатексти, підтримувати критичну дистанцію щодо популярної культури та чинити супротив маніпуляціям. Усе це забезпечує ефективність користування потенціалом медіа [3, с. 122–137].

Тож у нашому дослідженні під медіаграмотністю, як результатом медіаосвіти, ми розумітимемо певну сукупність мотивів користування медіапростором з особистими і професійними цілями; відповідних знань і умінь підбирати, аналізувати, інтерпретувати медіапродукцію, а також ефективно користуватися сучасними медіатехнологіями.

З метою формування медіаграмотності студентів нами було розроблено відповідний факультативний курс «ЗМК і сучасність», розрахований на один національний кредит (24 години). Він передбачає вивчення студентами теоретичного матеріалу (12 годин – лекції), проведення семінарських і практичних занять (12 годин). Мета курсу – допомогти слухачам засвоїти відповідні знання з питань місця і ролі інституту ЗМК у сучасному суспільстві, особливостей його функціонування; сформувати необхідний комплекс знань із медіаграмотності та засвоїти на практиці вміння та навички користування потенціалом ЗМК для вирішення проблем власної життєдіяльності й успішного професійного розвитку. Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: сутнісні характеристики інституту ЗМК; сучасні тенденції його функціонування і розвитку; особливості впливу на регіональне і світове суспільство; основні умови і правила грамотного користування потенціалом ЗМК з особистою і професійною метою; трактувати значущість медіаграмотності у сучасному глобалізованому інформаційному світі; вміти: здійснювати пошук необхідної інформації ЗМК у конкретній професійній галузі; інтерпретувати і передавати медіакультурні цінності і стандарти, що відповідають соціокультурним, економічним і політичним потребам суспільства; ефективно взаємодіяти з медіапростором; володіти правилами культури спілкування в інформаційному світі та методами захисту від можливих негативних впливів із боку ЗМК; успішно використовувати медіатехнології для вирішення професійних задач тощо.

Експериментальне впровадження курсу було організовано для студентів другого курсу денної форми навчання освітнього ступеня «бакалавр» навчально-наукового інституту фізичного виховання і спорту, навчально-наукового інституту торгівлі, обслуговуючих технологій і туризму та навчально-наукового інституту культури і мистецтв ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» протягом 2015–2017 навч. рр. Обсяг вибірки становив 132 особи. Контрольна група нараховувала 65 осіб, експериментальна – 67. Експериментальні та контрольні групи студентів підібрано таким чином, щоб контрольовані параметри не суттєво відрізнялися.

Зазначимо, що курс «ЗМК і сучасність» має міждисциплінарну орієнтацію і практикоорієнтований характер, він спрямований на реалізацію завдань медіаосвіти у вищій школі, яка, згідно з Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні, передбачає, що «медіаосвітні елементи мають увійти до навчальних програм циклу професійно орієнтованої гуманітарної підготовки з різних спеціальностей у відповідних їм обсягах (предметна професійна медіаосвіта)» [2, с. 14].

Впроваджуючи курс у навчально-виховний процес ВНЗ, ми користувалися методиками взаємозв'язку викладача і студента, що широко практикуються у системі медіаосвіти: «1) створення на заняттях невимушеної атмосфери, взаємної довіри, психологічного комфорту; 2) природне використання полісемічного характеру інформації; відмова від чітко затверджених схем проведення занять (принцип імпровізації); 3) правомірність різного тлумачення інформації; визнання рівності усіх учасників занять, у т. ч. самого викладача, у ставленні до інформації; 4) орієнтація на тісний зв'язок із найближчим соціокультурним оточенням, із зацікавленням і життєвим досвідом тих, хто навчається» [4, с. 19–20].

У межах модуля увагу студентів було спрямовано на питання щодо визначення місця інституту ЗМК в інфраструктурі українського суспільства, виявлення його багатофункціональної сутності і специфіки взаємодії з різними типами аудиторії, дослідження ролі студентських ЗМК у житті молоді вищої школи, зокрема ЗМК розглядалися як сучасна інтелектуально-духовна система, аналізувався її виховний, соціалізаційний та освітній потенціал. Достатню увагу було зосереджено на питанні технологій використання ЗМК у майбутній професійній діяльності (відповідно до спеціалізації).

Методика формування медіаграмотності ґрунтується на реалізації різних завдань творчого характеру, що сприяють засвоєнню знань про прийоми сприйняття й аналізу медіа-текстів, застосуванню цих знань у різних професійно орієнтованих ситуаціях, розвитку досвіду створення грамотних і коректних медіа-текстів. Це було враховано у розробці практичних занять курсу. На початку кожного семінару проводи-

лося експрес-опитування, спрямоване на виявлення кола смаків аудиторії, певні особливості групи, очікування від семінару. Також було проведено кілька тестів із метою виявлення, наскільки аудиторія готова до роботи з мас-медіа, як добре вона знає сучасний світ мас-медіа (улюблені газети, теле- і радіопрограми, спеціалізовані видання за фахом користувачів, спеціалізовані видання про хобі тощо), чи є у молоді навички самостійної оцінки будь-яких подій, чи вміють вони відстоювати власну думку, наскільки підпадають під вплив «авторитетів» тощо.

На заняттях постійно проходили обговорення теле- і радіопередач, матеріалів різних Інтернет-сайтів. Такі обговорення були побудовані за принципом антитези і парадокса, організовані як діалог, бесіда, дискусія, що дозволяло виявити різні погляди, що існують у студентській аудиторії, на одне і те ж питання. У процесі роботи зіставлялися виступи на одну й ту ж тему у різних ЗМК. Були зроблені спроби простежити специфіку таких виступів.

На семінарах неодноразово вдавалися до рольових ігор, практикувалася підготовка самими студентами матеріалів для студентських ЗМК, підбір матеріалів і розробка внутрішньоуніверситетських сайтів.

Обговорення у колі («круглі столи») застосовувалися, коли необхідно було систематизувати вирішення проблеми, проблемної ситуації силами усієї групи, висловити власну думку й аргументувати свою позицію щодо конкретного бачення проблеми.

Робота у малих групах була організована у двох напрямках: по-перше, група працювала над збором інформації з певної теми, а потім члени групи доповідали про свої висновки у всій групі (доповідь); по-друге, підготовка творчого завдання як результату засвоєння певного інформаційного матеріалу і презентація своїх досягнень у всій групі.

«Мозковий штурм» проводився для вирішення реальної проблеми, яка виникала під час аналізу матеріалу і потребувала негайного вирішення силами власного досвіду.

Дебати ми використовували для того, щоб студенти мали можливість висловити своє ставлення до певної проблеми, а за потреби – змінити його у процесі обговорення. Наприклад, нами проводилися дебати за такими темами: «Вплив ЗМК на емоційний стан людини», «ЗМК – вихователі чи вихованці?» або «Чи існує етика журналіста за відсутності етики аудиторії».

Метод моделювання застосовувався у вправі «Web-сайт мого університету», завданням якої було створити ідеальну тематико-жанрову модель університетського сайту. Ця вправа виконувалася у малих групах, а потім відбувалася презентація на велику групу.

Творча вправа «Реальне – бажане», дала можливість визначитися і проаналізувати ставлення студентства до існуючих у їх навчальних закладах ЗМК, ця вправа дала можливість студентам по-новому побачити їх університетський ЗМК «очима редакторів». Зазначена вправа використовувалася також для аналізу популярних серед студентської аудиторії Інтернет-сайтів.

Було проведено два тренінги: «Формування морально-етичного кодексу особистості під впливом сучасних мас-медіа» й «Інформаційна освіта особистості як умова її вдалої особистої і професійної самореалізації». Вдаючись до такої форми роботи зі студентами, як тренінг, ми спиралися на вимоги сучасної вищої школи використовувати у навчально-виховному процесі інтерактивні форми навчання та виховання. На тренінгових заняттях були створені умови для: а) цілеспрямованого інформування студентства з питань взаємодії із ЗМК; б) оволодіння навичками аналізу своїх цілей звернення до ЗМК, особливостей ставлення до інформаційних повідомлень, отриманих із мас-медіа; в) розвитку самосвідомості, соціального визначення власної позиції у суспільстві; г) формування у студентів навичок аналізу та критичної оцінки інформації, що тиражується ЗМК.

Узагальнення результатів дослідження довело ефективність впровадження факультативного курсу «ЗМК і сучасність» у навчально-виховний процес ВНЗ із метою підвищення рівня сформованості медіаграмотності студентів.

Сприймаючи медіаграмотність як динамічне явище, що відображає вміння особистості ефективно користуватися потенціалом медіапростору з особистими і професійними цілями, свідомо сприймати і критично оцінювати інформацію з медіаджерел, а також ефективно користуватися медіатехнологіями, ми виділили такі її компоненти – емоційно-ціннісний, когнітивний, практично-діяльнісний, за рівнем розвитку яких було визначено динаміку формування медіаграмотності студентів. Так, емоційно-ціннісний компонент, який виражає ступінь сформованості емоційних станів та установок, може відповідати: а) сформованій системі позитивних емоційних станів – 3 бали; б) наявності нейтральних емоційних станів – 2 бали; в) несформованій системі емоційних станів – 1 бал; г) негативній системі оцінних станів – 0 балів. Когнітивний компонент, який виражає ступінь знань у сфері медіа, може відповідати: а) наявності глибоких знань – 3 бали; б) середньому рівню знань, цілком задовільному – 2 бали; в) поверховому знанню – 1 бал; г) відсутності необхідної системи знань – 0 балів. Практично-діяльнісний компонент, який виражає комплекс умінь та навичок, може відповідати: а) наявності широко розвиненої системи умінь та навичок – 3 бали; б) наявності сформованої системи умінь та навичок – 2 бали; в) недостатньо сформованій системі умінь та навичок – 1 бал; г) неадекватно сформованої системи умінь та навичок – 0 балів. Оцінка показників фіксувалася на трьох базових рівнях – високому, середньому і низькому, що цілком відповідає традиції педагогічних досліджень. Відповідні результати наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка змін рівня сформованості медіаграмотності студентів (у % до загальної кількості)

Рівень			Високий		Середній		Низький	
Групи			ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
медіаграмотність	Когнітивний	До курсу	17,9	15,3	29,8,	40	52,2	44,6
		Після курсу	29,8	15,3	49,2	41,5	20,8	43
	Емоційно-ціннісний	До курсу	23,8	16,9	40,2	38,4	35,8	44,6
		Після курсу	35,8	18,4	55,2	41,5	8,9	40
	Практично-діяльнісний	До курсу	19,4	10,7	44,7	41,5	35,8	47,6
		Після курсу	35,8	12,3	52,2	43	11,9	44,6

За даними таблиці ми можемо простежити чітку динаміку зростання показників у студентів, яким викладався курс «ЗМК і сучасність»; у студентів контрольної групи ці показники залишилися майже без змін. За даними другого зрізу, після впровадження факультативного курсу значно скоротилася, порівняно з результатами першого зрізу, кількість студентів із низьким рівнем когнітивного, емоційно-ціннісного, практично-діяльнісного компонентів у експериментальній групі – на 31,4%, 26,9%, 23,9% відповідно. Порівнюючи аналогічні показники у студентів контрольної групи, бачимо, що кількість студентів з низьким рівнем когнітивного, емоційно-ціннісного та практично-діяльнісного компонентів скоротилася, проте динаміка таких змін дуже незначна – 1,6%, 4,6% та 3% відповідно.

Результатом підготовки майбутніх фахівців повинен стати високий рівень їх медіаграмотності, котра визначається як особистісна якість, що відбиває факт особистого освоєння адаптованої частини соціального досвіду медіатизації. Формування медіаграмотності студентів має на меті підготовку їх до повноцінної активної творчої і професійної діяльності. Розроблений нами факультативний навчальний курс «ЗМК і сучасність» сприяє підготовці фахівців нового рівня, які вміють критично аналізувати наявні медіаресурси, створювати нові і здатні до самостійної творчої діяльності в медіасередовищі.

Використана література:

1. Литвин А. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки / А. Литвин // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2009. – № 4. – С. 9–21.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. – Київ, 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naps.gov.ua/ua/activities/nsko/>.
3. Федоров А. В. Медиаобразование: история, теория и методика / А. В. Федоров. – Ростов : ЦВВР, 2001. – 708 с.
4. Шандрук С. І. Виховання ціннісних орієнтацій старшокласників ЗМІ : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / С. І. Шандрук. – Луганськ, 2001. – 233 с.

References:

1. Lytvyn A. (2009). Zavdannia mediaosvity v konteksti pidvyshchennia yakosti profesiinoi pidhotovky [The task of media education in the context of improving the quality of professional training]. Pedagogika i psykholohiia profesiinoi osvity – Pedagogy and psychology of professional education, 4, 9–21 [in Ukrainian].
2. Naidonova L. A. and Sliusarevskyi, M. M. (Ed.). (2016). Kontseptsiiia vprovadzheniia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia) [Concept of Implementation of Media Education in Ukraine (new edition)]. Kyiv. Retrieved from <http://naps.gov.ua/ua/activities/nsko/> [in Ukrainian].
3. Fedorov A. V. (2001). Mediaobrazovaniye: istoriya. teoriya i metodika [Media Education: History, Theory and Methodology]. Rostov: TsVVR [in Russian].
4. Shchandruck S. I. (2001). Vykhovannia tsinnisnykh oriiientatsii starshoklasnykiv ZMI [Educate the value orientations of high school students by mass media]. Extended abstract of candidate's thesis. Luhansk: Luhansk Taras Shchevchenko National University [in Ukrainian].

Павленко И. Г., Курлищук И. И. Формирование медиаграмотности студентов в образовательном процессе высшего учебного заведения

В статье рассматривается медиаграмотность как составляющая информационной культуры студенческой молодежи. В условиях избытка разнообразной информации необходимо грамотно ее воспринимать, понимать, анализировать, что, в свою очередь, требует целенаправленной подготовки к умелому ее использованию. В процессе формирования высшего образования необходимо сделать важный акцент на формировании медиаграмотности, информационной культуры, овладение которыми способствует реальному пониманию себя как личности, будущего специалиста, своего места и роли в обществе и в мире в целом.

Авторы статьи объясняют медиаграмотность как свойство личности и необходимое условие для эффективного поведения в современном медиaprостранстве. Для решения проблемы формирования медиаграмотности студентов авторами был разработан факультативный учебный курс «Средства массовой коммуникации и современность». Внедрение этого учебного курса в образовательный процесс высшего учебного заведения будет способствовать подготовке специалистов, умеющих критически анализировать имеющиеся медиаресурсы, создавать новые и способных к самостоятельной творческой деятельности в медиaprостранстве.

Ключевые слова: медиаграмотность, информационная культура, медиаобразование, информационное мышление, информатизация образовательного пространства.

Pavlenko I. G., Kurlishchuk I. I. Students' media literacy building in the educational process of universities

The article is devoted to the problem of media literacy as a component of university student information culture. Modern life is impossible without mass media that is one of the basic informational sources, in particular for student youth. In the process of reforming Higher Education there is a need to form media literacy of student youth. The relevance and significance of media literacy and information culture for student personal and professional development is emphasized.

The authors define media literacy as the ability to work with media systems and find necessary and useful information, to use reliable informational sources and work with modern media devices and technologies. To solve the problem of forming university student media literacy the authors presented an optional training course «Mass media and Modernity» that consists of theoretical and practical activities. The goal of the course is to raise awareness of student youth about communications and media industry by introducing them to the different types of media as well as to develop their critical thinking skills, ability to analyze different media content, to understand and to resist manipulation in modern media space.

Key words: media literacy, information culture, media education, informational thinking, educational space informatization.

УДК 378:355.(147):(477):37-(057:88)

Павлюк Т. Г.

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ

Стаття присвячена проблемі діагностування стану сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом. На основі аналізу наукової літератури розкрито сутність понять «критерій» та «показник». Автор визначив критерії, показники та рівні сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом. Виокремлено такі основні критерії, як: мотиваційний, діяльнісний, когнітивний, особистісний та рефлексивний. Конкретизовано кожен критерій сукупністю показників. Визначено три рівні сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом: низький, середній і високий. Спроектована система діагностики сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом дає змогу проводити відповідну експериментальну роботу.

Ключові слова: майбутні офіцери-прикордонники, професійна підготовка, робота з персоналом, критерії, показники, рівні.

З-поміж великої кількості різноманітних завдань, що вирішує Державна прикордонна служба України, пріоритетним є успішна робота з персоналом в усіх структурних підрозділах відомства.

Робота з персоналом у прикордонній службі України покликана здійснювати комплекс правових, психолого-педагогічних, інформаційно-просвітницьких, соціально-культурних та організаційних заходів щодо забезпечення морально-психологічної готовності персоналу служби до виконання оперативно-службових завдань за будь-яких умов та обставин.

Метою статті є аналіз критеріїв, показників та рівнів сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом.

Теорію і методику організації освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі й особливості професійної підготовки курсантів досліджували С. Білявець, С. Будник, Ю. Дем'янюк, О. Діденко, П. Дзюба, Т. Івашкова, Д. Коцера, Ю. Кузь, В. Ягупов та ін. Проблема визначення критеріїв з метою реалізації дослідно-експериментальної роботи займалися такі науковці, як А. Батаршев, С. Гречко, В. Дружиніна. Вивченню стану готовності до здійснення діяльності присвячені праці М. Виноградова, Б. Ломова, А. Ухтомського.

Теоретичне вивчення проблеми формування готовності в майбутніх фахівців до виконання певного виду діяльності показало, що зазначене явище активно досліджують у вітчизняній педагогічній та психологічній науці, представленій працями М. Дьяченко [4], С. Геллерштейна [6], Л. Кандибовича [4], Н. Кузьміної [9], А. Ліненко [10], О. Отича [11], В. Сластьоніна [13], А. Прангішвілі [12], Д. Узнадзе [14] та ін.

Детальний аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури свідчить про різноманітні тлумачення поняття «готовності до виконання діяльності»: як наявності здібностей; як синтезу якостей особистості, що визначають її придатність до діяльності; як знання про професію та практичні вміння і навички; як якості особистості [8; 15].

Можна констатувати, що за наявності чималої кількості визначень поняття «готовність» його розуміння залежить від фундаментальних теоретичних підходів, які є взаємопов'язаними [3].

Аналіз наукових джерел [4; 7; 10] дав можливість розкрити сутність поняття «професійна готовність майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом» як властивість чи ознаку окремої особистості, а також концентрований показник діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників, міру їх професійних здібностей.

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ЧАСОПИС
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи

Випуск 61

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів

Матеріали подані мовою оригіналу

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Головний редактор – В. П. Андрущенко

Відповідальний редактор серії – Л. Л. Макаренко

Відповідальний секретар серії – Л. А. Куліш

Технічний редактор – Т. С. Меркулова

Верстка – Н. С. Кузнєцова

Підписано до друку 05.04.2018 р.

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсет. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 43,48. Обл.-вид. арк. 49,49.

Замов. № 0618/56. Наклад 300 прим.

Віддруковано з оригіналів

Друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

73034, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а, офіс 105.

Телефон +38 (0552) 39-95-80

E-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 4392 від 20.08.2012 р.